

Caietele DE LA ARACI

2

Publicație de literatură a Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni

Anul II, nr. 1(2), decembrie 2014 • Redactor-șef Luminița Cornea

Casa Memorială „Romulus Cioflec”, din Araci, județul Covasna

Căutări în așteptarea ... primăverii

Revista „Caietele de la Araci” se află într-o perioadă a căutărilor. Primul număr a iscat unele semne de întrebare din mai multe puncte de vedere, în special cel privind grupul țintă căruia i se adresează.

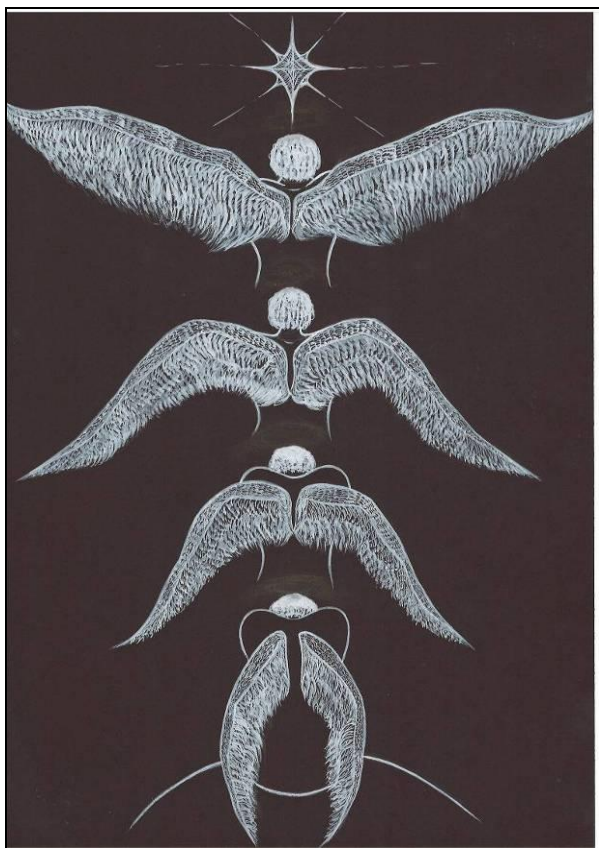
Fiind o revistă de literatură, se adresează iubitorilor de literatură din zona Transilvaniei de sud-est, cărora le pune în față pagini de creație literară inedită, cum inedite sunt și paginile de cercetare literară, respectiv istoria literaturii și

critica literară. Toți autorii au trecut pragul Casei memoriale „Romulus Cioflec” din Araci.

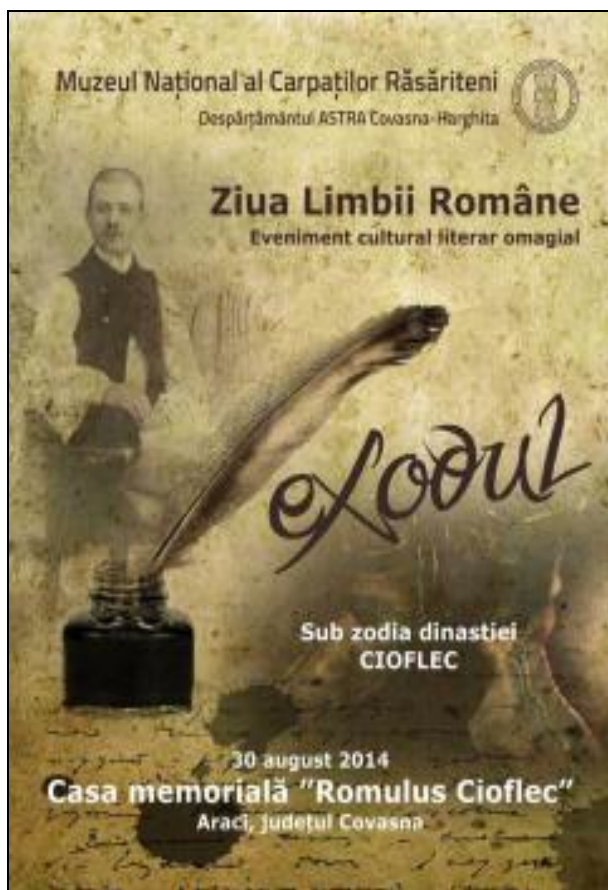
Sumarul cuprinde texte variate ca structură și tematică, pentru noi fiind foarte importantă diversitatea literară. Revista nu se adresează copiilor, chiar dacă, în final, regăsim jocuri literare – acestea pot fi folosite de profesori în activitățile literare organizate cu elevii, în școală ori la muzeu. Considerăm că profesorii-iubitori de literatură reprezintă grupul țintă cel mai important al revistei „Caietele de la Araci”.

Mulțumim colaboratorilor și cititorilor!

LUMINIȚA CORNEA

Desene de Cosmina Oltean, Miercurea-Ciuc.

Romulus Cioflec și Academia Română, de Nicolae Scurtu/3
 Poeme de Ionel Simota/4
 O scrisoare a lui Romulus Cioflec, de L. Cornea/5
 Poeme de Valentin Marica/6
 Inscripții. O nouă contribuție la bibliografia lui Romulus Cioflec, de Nicolae Scurtu /7
 Cronica literară. Cărțile care zidesc (Luminița Cornea), de Adrian Lesenciuc/9
 Poeme de Nicolae Băciut/10
 Poeme de Daniel Drăgan, Mihaela Aionesei, Laurențiu Ciprian Tudor/11
 Romulus Cioflec, nuntaș la Chișinău, de Dinu Poștarencu/12
 Teatru. Avram Iancu la Baia de Criș, de Ion Popescu-Topolog/13
 Poeme de Tatiana Scurtu-Munteanu/14
 Poeme de Antonia Amatti/15
 Ce le spun francezilor despre România și despre români, de Șerban Teculescu/15
 Rusoaica, proză de Maria Monica Stoica/16
 Să vorbim, să scriem corect, de prof. Marinela Brezeanu-Ujvarosi /18
 Rebus, de prof. Mona Petho/19
 Să ne verificăm cunoștințele, de prof. Marinela Brezeanu-Ujvarosi /19
 Poem de Adrian Lesenciuc/20

SUMAR

Căutări în așteptarea primăverii, de Luminița Cornea/1

ROMULUS CIOFLEC ȘI ACADEMIA ROMÂNĂ

Inscripții

Biografia și bibliografia novelistului, romancierului, dramaturgului, traducătorului și memorialistului Romulus Cioflec (1882–1955) conțin doar *câteva necunoscute*, deoarece Luminița Cornea¹, eminentă cercetătoare literară a zonei multiculturale din Sfântul Gheorghe și împrejurimi, a investigat, a elucidat și a comentat cu finețe și discernământ critic aspectele cele mai dificile și mai controversate ale itinerariului fizic și spiritual al

celui care, în 1937, publică romanul *Vârtejul*².

Biografii și cercetătorii operei lui Romulus Cioflec *știu* că acesta a avut o relație *specială* cu Academia Română, instituție fundamentală a culturii naționale.

Mai întâi se cuvine să precizez că, între anii 1905–1910, grație severului dascăl și cărturar Ioan Bianu, Romulus Cioflec a funcționat ca bibliotecar la Biblioteca Academiei Române, unde s-a distins prin pasiune, conștiinciozitate și, mai ales, punctualitate.

Mărturiile colegilor și, desigur, cele ale lui Ioan Bianu sunt elocvente și convingătoare.

Epistolele trimise profesorului și directorului Ioan Bianu, precum și cele expediate, ca răspuns, de acesta, se constituie în autentice dovezi de admirație și prețuire pentru tânărul intelectual ce se forma în cea mai însemnată bibliotecă a românilor.

Un alt moment, încărcat de semnificații, al relațiilor lui Romulus Cioflec cu Academia Română, îl constituie premierea romanului *Vârtejul*, în anul 1938, pe baza unui excelent *raport*³ elaborat de Mihail Sadoveanu care îl cunoștea pe scriitorul transilvănean încă din anii colaborării acestuia la

prestigioasa revistă *Viața Românească* din Iași.

Raportul lui Mihail Sadoveanu e, de fapt, o elegantă și nuanțată analiză a unui roman ce evocă, *o epocă, o lume, o mentalitate și câteva personaje* ce se impun în universul rural, din care nu se poate evada și, finalmente, prin tragismul condiției lor.

*

Cartea d[omnu]lui Romulus Cioflec, făcând excepție de la monotonia nenumăratelor romane apărute în ultimii ani, care tratează aceleași și aceleași teme psihologice răsuflăte ori studii de moravuri bucureștene, ne prezintă un chip nou și original, izvorât din peisagiul Târnei și datinile pământurilor ardeleni.

Vârtejul amărâtei lui soarte îl frământă pe Mitrea Căuș, fecior voinic și harnic, zădărniciindu-i visuri și nădejdi, otrăvindu-i sufletul. Fata pe care o iubește se mărită cu altul pe când el e la cătănie, tatăl său împins de a doua nevastă, rupe din pământul ce i s-ar cuveni de drept ca să înzestreze pe sora lui vitregă. Mitrea totuși se însoară c-o fată de văduvă săracă, Lența Fuiorea, se

pune pe muncă, încercând să biruiască nevoile. Și el și fratele lui de cruce, Ghiță Haidamai, minte ageră și vicleană, văd că n-au de făcut alta decât ori să plece în America, ori să facă «negot cu caii», adică să se apuce de hoție, practică de graniță destul de frecventă înainte de război în acel ținut.

Se pare că treburile nu merg rău, până ce Mitrea e prins de jandarmi și pus la închisoare, de unde nu iese decât ca să fie trimis pe front, în Italia, după ce s-a pornit războiul cel mare. Rănit și decorat pentru vitejie, Mitrea se întoarce acasă, unde începe iarăși bătălia lui particulară cu sărăcia. Toată lumea din sat, însă, îl privește pieziș ca pe unul care a suferit o osândă, iar pământul pe care voise el să-și clădească altă casă acuma e în stăpânirea preotului din sat, care a izbutit să-l facă pe bătrân, tatăl răposat al lui Mitrea, să-l dăruiască bisericii cu limbă de moarte.

Nu-i rămâne alta lui Mitrea decât să se întoarcă iar la afacerea lui primejdioasă cu caii. După legea breslei hoților, →

NICOLAE SCURTU

așează în casa părintească și se

soarta lui e să cadă lovit de glonte, în pădure. Și în vârtejul care i-a luat fratele de cruce, de moartea căruia se simte vinovat, Ghiță Haidamai bolborosește ca ieșit din minți, privind mormântul proaspăt: «Scuipă-mă, Mitre. Scuipă-l pe Ghiță, Mitreo. Scuipă-l!».

Povestea asta tristă a unui flăcău cu suflet curat și cu dragoste de muncă, furat de vârtejul vieții și împrejurărilor, e scrisă de d[omnu]l Cioflec într-un stil adecvat, cu particularități de limbă, pitoresc și simplu în același timp.

Drama e bine încheată și strâns condusă. Caracterele eroilor și micile întâmplări tragice poartă pecetea adevărului.

Mai ales frumoasa «frăție de cruce», «legată, precum se știe, cu jurământ și cu sânge ori pe cosciugul unui frate mort – al celui din urmă frate mort – și frângând acolo, peste cosciug, colacul și îmbrățișându-se», cum spune autorul, formează o linie poetică și stranie de-a lungul istorisirii.

Stăruiește peste această datină umbra strămoșilor morți, ale căror oseminte îngrașă grădinile caselor, după obiceiul din acele locuri, ca fiecare gospodărie să-și aibă în cuprinsul ei și cimitirul stăpânilor succesivi.

Scrisă așa de sobru, fără nici cea mai mică paranteză lirică, istoria vieții lui Mitrea îți lasă totuși în suflet o delicată simțire a poeziei tradiției, a poruncii morților, a obiceiurilor care se destramă.

Ca și frăția de cruce dintre Mitrea Căuș și Ghiță Haidamai, întinată de hoția de cai, apoi distrusă de glonte de unui

jandarm și, în sfârșit, îngropată pentru totdeauna în cimitirul din laturea casei, sub lumina văilor bătrâne și strălucirea cerului etern, multe din cele înflorite altădată se ofilesc la suflarea a ceea ce îndeobște se cheamă progres: izvoare limpezi care se pierd în mocirlele petrolului civilizator, peisagii antice în care prind a fumea fabrici, poezie arhaică în care a irupt gazul mefitic al războiului neamurilor.

Cartea d[omnu]lui Romulus Cioflec merită să fie distinsă cel puțin cu o parte din premiul academic la care a fost prezentată.

Note:

1. Luminița Cornea (n. 1949), profesoară și cercetătoare literară, autoarea unor valoroase articole și studii privitoare la Romulus Cioflec. Revelatoare, din multe puncte de vedere, este cartea gândită, coordonată și restituită de Luminița Cornea ~ *Romulus Cioflec – un ardelean pe drumurile lumii*. [Sfântul Gheorghe], Editura Arcuș, 2007, 85 pagini + 15 pagini cu iconografie. (*Muzeul Culturii și Cultelor. Centrul de cultură Arcuș. Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni*).

2. Romulus Cioflec ~ *Vârtejul. Roman*. [București], Editura „Adevărul“, [1937], 283 pagini.

3. *Analele Academiei Române. Tomul 58. Ședințele din 1937–1938*. București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Națională, 1938, p. 212–213. (*Ședința de la 4 iunie 1938*).

NINGE-A FEBRUARIE

Ninge-a februarie prin vise,
Venele iubirii stau cumiți,
Am lăsat obloanele deschise
Ochilor purtați acum de
sfinți.

Cerbii dau prin suflete
târcoale,
Versul meu îi cheamă ne-
ncetat,
Să îmi facă-n sânge
rotocoale,
Unde-mi ninge încă apăs.

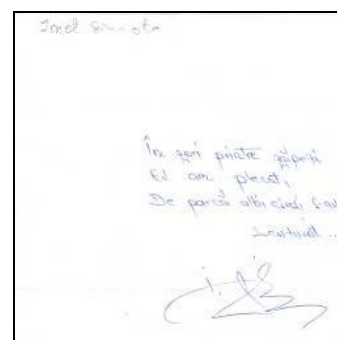
Să-i hrănim cu boabe de
lumină,
Vin în pragul ningerii mereu,
Unde noi, lipsiți de orice
vină,
Ne-ntâlnim doar într-un
singur eu.

Și când iarna încă se mai
zbate
Ca o luptă ce se dă curat,
În privirea lor, cât se mai
poate,
Să ne întâlnim pentru-
nnoptat.

Ușa să o ferecăm în taină,
Ca-ntr-un basm ce va fi scris
apoi,
Să dăm foc ninsorilor din
iarnă,
Contopirii, să ne vindem,
noi...

IONEL SIMOTA

Poezia face parte din volumul
„CALIGRAFIA IUBIRII ”

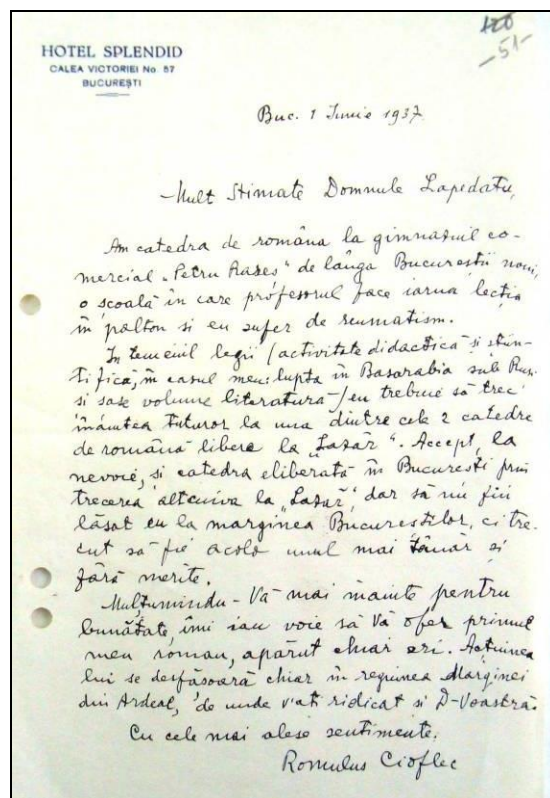

O scrisoare a lui Romulus Cioflec

Biografia și activitatea scriitorului Romulus Cioflec (1882-1955) este necesar a fi cercetate cu deosebită atenție și cu îndelungă aplecare asupra documentelor de arhivă, pentru clarificarea unor aspecte insuficient cunoscute sau chiar necunoscute. Se impune aceasta în special pentru că în ultima parte a vieții, scriitorul Romulus Cioflec a intrat voit într-un con de umbră cauzat de contextul politic al perioadei dintre anii 1945-1955.

După ce a fost profesor la Chișinău (1918-1926), apoi la Timișoara (1926-1936), Romulus Cioflec se mută, în anul 1936, la București. Transferul în învățământ, mai ales în capitală, nu se obținea atât de ușor nici în vremea aceea. În primul an școlar la București, a primit transferul la *Gimnaziul comercial „Petru Rareș”* (1), aflat undeva mai la marginea orașului. Deci la această școală era titular, însă chiar în acel an a fost detașat, la cerere, la *Seminarul Central* din București. Detașarea dura un an școlar, apoi trebuia să ocupe postul titular. Către sfârșitul anului școlar 1936/1937, profesorul Romulus Cioflec este preocupat să obțină un post titular la o școală bună în București.

Relevantă este în această privință scrisoarea datată „1 iunie 1937” (2), adresată de Romulus Cioflec lui Alexandru Lapedatu (1876-1950), istoric și om politic român, senator ministru, președinte al Senatului României, membru titular al Academiei Române (din 1918), președinte al Academiei Române (1935-1937), secretar general al Academiei Române (1937-1948), mort în închisoarea comunistă de la Sighetul Marmăției. Cei doi se cunoșteau. Constatăm modul de adresare respectuos, dar nu oficial, cât și faptul că profesorul-scriitor îi oferă primul său roman, evidențiind faptul că acțiunea se desfășoară pe meleagurile natale amândurora, respectiv în jurul Brașovului – Romulus Cioflec - originar din Araci, sat aflat la aproximativ 20 de km de Brașov, iar Al. Lapedatu - din Cernatu-Săcele, localitate din imediata apropiere a Brașovului.

Textul scrisorii începe oarecum abrupt, fără niciun fel de introducere politicoasă. Tonalitatea oarecum nervoasă este rezultată din nemulțumirea cauzată de faptul că el, profesor cu experiență, cu bogată activitate didactică și științifică, „lupta în Basarabia sub Ruși și șase volume literatură”, are catedră la o școală de la marginea Bucureștilor. Își solicită clar și răspicat drepturile, care îl așează „înaintea tuturor”, de a obține o catedră la *Liceul „Lazăr”*.

Scrisoarea este valoroasă ca document literar prin informațiile despre profesorul și scriitorul Romulus Cioflec (inclusiv aflarea datei exacte când a ieșit de sub tipar romanul *Vârtejul*, care în anul următor, 1938, a primit premiul „Ion Heliade Rădulescu” al Academiei Române).

Buc. 1 Iunie 1937

Mult Stimate Domnule Lapedatu, (3)

Am catedra de română la gimnaziul comercial „Petru Rareș” de lângă Bucureștii noi, o școală în care profesorul face iarna lecția în palton și eu sufer de reumatism.

În temeiul legii (activitate didactică și științifică, în cazul meu: lupta în Basarabia sub Ruși și șase volume literatură (4)) eu trebuie să trec înaintea tuturor la una →

LUMINIȚA CORNEA

dintre cele 2 catedre de română liberă la „Lazăr”(5). Accept, la nevoie, și catedra eliberată în București prin trecerea altcuiva la „Lazăr”, dar să nu fiu eu lăsat la marginea Bucureștilor, ci trecut să fie acolo unul mai tânăr și fără merite.

Mulțumindu-Vă mai înainte pentru bunătate, îmi iau voie să Vă ofer primul meu roman (6), apărut chiar (i)eri. Acțiunea lui se desfășoară chiar în regiunea Marginei din Ardeal, de unde v-ați ridicat și D-voastră.

Cu cele mai alese sentimente,
Romulus Cioflec

Note:

1. Conform „Fișei de pensiuă” (foaie de pensionare), realizată la 1 septembrie 1942, certificată de scriitor, aflată în arhiva familiei (fiica Eleonora Popa, născută Cioflec)

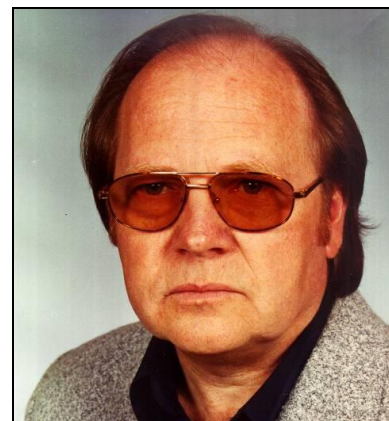
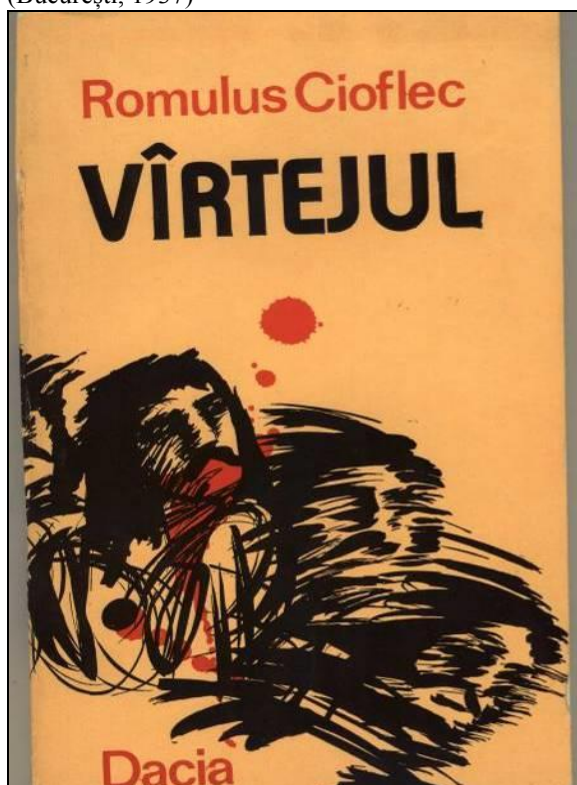
2. Originalul se află la Arhivele Naționale Istorice Centrale (ANIC), fond Alexandru Lapedatu, dosar 33, f. 1. Mulțumiri domnului Alin Spânu pentru semnare.

3. În perioada 29 august 1936 – 14 nov. 1937, Alexandru Lapedatu este ministru secretar de Stat.

4. Cele șase volume sunt: *Doamne, ajută-ne!* 1907; *Lacrimi călătoare*, 1920; *Pe urmele Basarabiei...*, 1927; *Cutreierând Spania...*, 1928; *Sub soarele polar...*, 1929; *Vârtejul*, 1937.

5. Liceul „Gheorghe Lazăr”, aflat în centrul Bucureștiului, prestigioasă instituție de învățământ, datând din 1860; al doilea liceu, ca vechime, din București.

6. Romanul *Vârtejul*, Editura Adevărul, (București, 1937)

Stând în mijlocul inimii mele

Amintindu-mi cuvintele Sf.Simeon

Noul Teolog

N-am atins piatra sângelui.

În mâini n-am dus merele lacrimii.

Lângă staul,
stând în mijlocul inimii mele,
din suflarea gurii
se ridică o stea albă.

În floarea-de-soare a colindului

În mâini mi-a rămas doar frunza vâscului.
O las să cadă, molatec, pe purpura zăpezii.
Apă curgătoare e visul
în care Iisus taie mărul de aur în două,
lângă crucile - punți albe
peste nesfârșitul cărărilor.
Depart,
zarea arde în floarea-de-soare a colindului.

Întrupare

Se răsfiră noapte-n iederi,
creanga-i grea de preamărire,
ochi de pâine doarme-n cântec,
rană
în nemărginire.
Mal de îndurare-i focul,
foșnet
gurile luminii,
roată care naște lumea
peste marmorele cinei.
Numai gândul,
mugure flămând,
e-n subsuoara arșă
a timpului nătâng.

VALENTIN MARICA

Inscripții

O NOUĂ CONTRIBUȚIE LA BIBLIOGRAFIA LUI ROMULUS CIOFLEC

Bibliografia ca și biobibliografia poetului, publicistului, romancierului și traducătorului Romulus Cioflec (1882–1955) cuprind lacune, erori și, uneori, inexplicabile denaturări.

Nici un istoric literar meticulos nu a întreprins o cercetare sistematică și temeinică a prezenței prozatorului de la Araci, în presa literară și nonliterară din România antebelică și interbelică, spre a consemna colaborările sale la cele mai diverse și neașteptate publicații periodice.

Relectura epistolelor¹ trimise istoricului și criticului literar G. Ibrăileanu, intelectual de mare probitate științifică și morală, mi-a sugerat să consult colecția revistei *Sburătorul* pe anul 1919, condusă de E. Lovinescu, unde am găsit o prețioasă colaborare a lui Romulus Cioflec.

Romulus Cioflec se confesează² mentorului de la revista *Viața Românească*, oarecum stânjenit de atitudinea lui E. Lovinescu față de prozatorul D.D. Pătrășcanu căruia, în *revizuirile sale*, îi contestă orice merit literar.

Narațiunea *Vijelie*, publicată³ în circumstanțele menționate de Romulus Cioflec, este o *capodoperă izolată* a epicii românești din acei ani.

Autorul surprinde cu o rară finețe neliniștea protagonistei, Linca Vuțului, generată de plecarea fiilor pe front, de stihiele naturii, de izolare și

Romulus Cioflec

singurătate.

Remarcabilă, sub multiple aspecte, este arta de *a nara*, de *a crea* situații paroxistice și de *a potența* legăturile indestructibile dintre Linca Vuțului și tot ceea ce o înconjoară în acea sacră claustrare.

*

Vijelie

Linca Vuțului, văduva de sub deal, s-a întors iar din câmp.

Ca și când ar fi lovit în piatră, sărea sapa îndărăt ori desfăcea bulgări, care prăvăleau cu dâșii cucuruzul cu rădăcină cu tot.

În slava albastră, tulbure, aburie cerul pare că se gătește să fiarbă, cuprins de flăcările unui foc uriaș ce arde dincolo de tărie.

Țintuite sub para ucigătoare a soarelui, frunzele pomilor prăfuiți se strâng palide, se răsucesc foile cucuruzului, iar în luncile care au mai rămas doar firele de iarbă din primăvară, îngălbenite și ele în chinuitoare așteptare.

Cu gâturi lungite și cu aripile căzute, găinile s-au strâns în umbra cocinii, iar câteva, cu ciocurile căscate sus, râsuflă rar în tăcerea adâncă, atentă, a celorlalte, care par a asculta o cântare. Doar rândunica singură mai spintecă cerul, după datorie.

De-acum Linca nu mai așteaptă decât sfârșitul lumii. Și trebuie să vie mai întâi foametea cea mare. Vrajitoarea din Părău a și spus că au să vie două veri secetoase și, atunci, se sfârșește și bătaia între împărății.

Dar apoi, oamenii, după ce-ar mânca rădăcini, au să se sfâșie între dâșii și nu se mai cunoaște frate pe frate și mamă pe copil.

Mai întâi și întâi s-a împușinat apa în fântână într-atât, că nu se mai vine pentru grădiniță. Cei doi meri, sădiți de băieții ei câțiva ani mai înainte de bătaie, tânjesc prăfuiți și însetați la marginea drumului, unul cu cununa rotată, celălalt mai plăpând. I-au rămas ei în grijă, de când i s-au dus băieții la bătaie.

Și pătrunsă de răspundere, poartă ochii pe rând la copăceii cu frunzele înțepenite pe ramuri, nemișcate, așteptând parcă ceva în tăcerea mare a zădufului.

Da, are să le aducă apă tocmai de la Olt, să le dea viață! Altfel o bate Dumnezeu – și el știe unde trebuie să-l lovească pe fieștecare.

Dar la apus o pânză fumurie se ridică pe cer ca o perdea ce vrea să închidă deocamdată vederea. Iar peste ea, curând, se saltă un nor alb, ca un bulgăr uriaș de zăpadă, și, după el își fac loc alții, →

NICOLAE SCURTU

înghesuindu-se spre largul cerului: cenușii, plumburii și, în sfârșit, negri ca păcura. Apoi începe să răzbată, chiar un bubuit adânc de sub zare, care pare că mână din urmă.

Bătrâna, cu mâna streșină la ochi, măsoară depărtările. Căci, cu vederea ei slabă, a găcit tot ce se gătește în zare – și, cu inima crescută, silește la treabă, să puie câte ceva la adăpost. Căci vântul a început a se juca prin frunzele pomilor, iar sus pe deal frunza rotundă a plantelor tremură de mult.

Și, se izbi cel dintâi val, în izbucniri neașteptate, din ce în ce mai tari și cu opriri scurte, vuind ca un măturoi uriaș care atinge totul, ca o revărsare de apă care cuprinde și îneacă totul, o amenințare din apusul înămolit sub revărsarea norilor de păcură.

Și izvorăsc norii ca din măruntaiele pământului, ca dintr-o gheenă și n-are să fie cer destul să-i mai încapă.

Ca o orchestră ce și-a instrunat, în sfârșit, toate coardele, vântul prinde acum să-și lege melodia, și își mână goana statornic smucind fără răgaz crengile.

În ogradă, păsările, prinse de vârtej, izbite când într-o parte când în alta, caută un adăpost cumpănindu-se în aripi, în cârâituri și vaiete înfiorate de groază.

S-au tras, s-au scurs spre șopron, iar baba pe ușa cuptorului, după un cățeluș lăptos care icnea uluit.

Și ușa s-a trântit după dâșii, vuind una cu vijelia.

Izbiți acum în toi, merișorii își învâluie crengile ca și când s-ar învârti în loc în căutarea unui sprijin, unui adăpost.

Și scăpare nu-i!

Cu o furie nestăpânită, zorită să ajungă pretutindeni, mâna nevăzută smulge câte-o șindrilă, două de pe toate coperișurile, izbindu-le orbiș.

Crengile merilor s-au făcut una, răsucindu-se și vârtejindu-se ca un măturoi de flăcări verzi.

Răsuflând pe mii de glasuri, abia se mai țin în tulpină, care le împrumută cea din urmă putere.

Și, grozăvie! – iată că pe malul râului în sus sălciile gonesc și ele în amestec biciuindu-se sălbatic una pe alta sub vuietul, sub şuierăturile, sub izbirile hohotinde ale vijeliei negre care nu-și poate face loc destul.

Un trosnet uscat, scurt, răzbate prin huiet și dintr-un merișor a mai rămas o rămurea.

Ca un călător sfârșit și amețit de povară își mai frământă cununa în preajma celui prăbușit.

Și cum năvala s-a mai potolit, cele dintâi picături au răzbit pe frunze, mari, ca niște broboane de sudoare.

Răzimată în usciorul de la cuptor și clătînând ușor capul,

Casa Memorială "Romulus Cioflec", de la Araci (interior)

cu gândul aiurea, acum Linca plânge.

Romulus Cioflec

Note

1. *Scrisori către G. Ibrăileanu*. [Volumul 3]. Ediție îngrijită de M. Bordeianu, Viorica Botez, Gr. Botez, I. Lăzescu și Al. Teodorescu. Prefață de N. I. Popa. București, Editura Minerva, 1973, p. 43–51, unde se publică cele unsprezece epistole ale lui Romulus Cioflec, adnotate și comentate de Al. Teodorescu. (*Documente literare*).

2. „În *Sburătorul* din urmă a apărut o schiță a mea, care, după articolul scris despre d[omnu]l Pătrășcanu, atingând și pe alți prieteni de la *Viața Românească*, n-ar mai fi trebuit să apară.

Poate nu-ți vine să crezi, dar este adevărat că bucata fusese trimisă din august încă, pe adresa de vară a redacției la Fălticeni. Nu credeam să mai apară după trei luni, căci socoteam că nu ajunsese la destinație și cred că acum, după suprimarea cenzurii scrisorilor, a ajuns și schița mea la București.

Cum înainte de apariția articolului despre d[omnu]l Pătrășcanu, Lovinescu nu se purtase atât de „taslăuan” față de prietenii mei, i-am trimis schița, întrucât pe vremea aceea nu mai era decât *Luceafărul*.

D[omnu]l Pătrășcanu citind va fi rămas probabil și mai mâhnit. I-am scris și dânsului“. [*Chișinău, 15 decembrie 1919, Strada Inzov, nr. 19*].

3. Romulus Cioflec ~ *Vijelie în Sburătorul*, 1, nr. 34, 6 decembrie 1919, p. 177–178.

Cronică literară:

Cărțile care zidesc

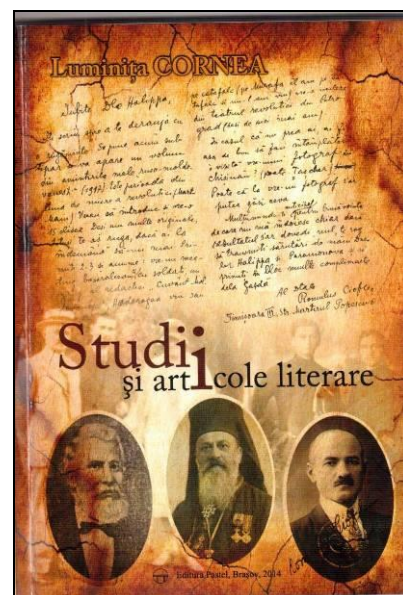
Unele cărți, obiecte paralelipipedice, sunt precum cărămizile. Așezate una peste alta consolidează cultura. Aceste cărți nu seduc prin frumusețea aparentă, ci doar contribuie la edificarea unei culturi. Însă, pentru a te raporta auctorial la asemenea cărți trebuie să renunți la tine și, eventual, să intri în acest joc al creației pe poarta filologiei clasice. Și cum s-ar putea să continui, o viață de om, să faci filologie clasică dacă nu asumându-ți această poziție a autorului care trudește (fără pretenția recunoașterii imediate prin tiraje și vânzări) nu pentru sine, ci pentru amintitul edificiu al culturii? Adică să fii autorul unor asemenea cărți, frumoase prin utilitatea lor întemeietoare?

Să fim mai expliciți. Prilejul unei asemenea reflecții este apariția cărții Luminiței Cornea, *Studii și articole literare*¹, care nu reprezintă nimic altceva decât reconstituirea articulată, pe secvențe temporale, a unei realități continuu creatoare, inclusiv de sine: cultura română. Două epoei, ale familiilor Cioflec și Teculescu, sunt pilonii de rezistență ai lucrării, alături de care se regăsesc studii despre *Cazania* lui Varlaam și despre *Biblia de la București*, dar și scurte reflecții ale literaturii contemporane din „arcul carpatic Harghita-Covasna”, cum menționează Ion Topolog

¹ Luminița Cornea, *Studii și articole literare*, Editura Pastel, Brașov, 2014.

Popescu în mica postfață care însoțește volumul. Documentată serios, lucrarea se concentrează pe figura exemplară a scriitorului Romulus Cioflec, un enciclopedist și un european *avant la lettre*, prin intermediul operei căruia, scrisă într-o „limbă simplă, frumoasă și îngrijită”, ușor arhaică și cu aer ardelenesc, Luminița Cornea reface o epocă de ample transformări politice și sociale, respectiv pe portretele episcopului Justinian Teculescu, fiului său, profesorul Horia Teculescu și nepotului, scriitorul Radu Teculescu, într-o saga – cu marca realistă a conotației termenului de origine islandeză – a întemeierii culturale și unificării de neam. „Eroul” nevăzut al acestor pagini, indiferent cărei personalități îi sunt dedicate, este limba română, în frumusețea ei potențatoare de cultură și în capacitatea ei de menținere împreună a unui neam. Iată, de pildă, un exemplu al trimeriei continue la întâmplările prefacerii/dezvoltării „eroului” acesta nevăzut, așa cum se cade să se întâmple într-o lucrare de filologie clasică:

Având în vedere dezvoltarea limbii române literare, principala calitate a lui Varlaam rămâne aceea de mare artist al limbii. Dotat cu un deosebit simț lingvistic, el pune în valoare, în *Cazania* sa, întreaga bogăție a limbii române, în fraze expresive și meșteșugite, nu lipsite de fluentă și naturalețea exprimării populare. Limba folosită de Varlaam are la bază graiul popular, iar prin termenii aleși manifestă tendința conformării

la o normă lingvistică unitară. Sextil Pușcariu remarcă faptul că Varlaam folosește o „limbă neaoșă românească” cu imagini vii, „care țin locul uneori subtilității teologice” (p.179).

Așadar, nu despre „spectaculosul” acestor pagini trebuie să vorbim, ci despre un proces de consolidare, care începe cu consolidarea de sine. Luminița Cornea, profesor de limba română cu activitate de cercetare filologică de patru decenii, a pătruns pe acest teritoriu cu un studiu pe marginea unui text religios din secolul al XVI-lea, *Manuscrisul de la Ieud*, sub coordonarea distinsului profesor Dimitrie Macrea. Începând de la această bornă, s-a conturat o importantă activitate didactică și publicistică (la care se adaugă, ulterior, și cea de muzeograf la „Casa Memorială Romulus Cioflec” din Araci / „Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni” din Sfântul Gheorghe). Contribuția Luminiței Cornea la apariția a numeroase materiale școlare, →

ADRIAN LESENCIUC

FEMEIA DE ZĂPADĂ

Ah, îngerul meu,
cum mai ninge, cum mai
ningea –
era gata să mă-ngroape,
dar mai sus de gură
zăpada nu mai putea
urca.

Atunci am început
să vorbesc
cu cuvinte de gheață,
să vorbesc cu iarna,
cu lupi și cu vânt,
am început să vorbesc
cu tine,
cu silabe de pământ.

Ah, îngerul meu,
cum ninge, cum mai
ningea –
atunci ai venit tu,
femeie de zăpadă
prin aerul care sclipea,
ca Dumnezeu să ne vadă.

TU UNDE-AI RĂMAS?

E, Doamne, târziu
sau încă-i devreme,
secunde nu se desprind
din ceas,
timpul rămâne în urmă –
Tu, unde-ai rămas?

E, Doamne, devreme
sau e prea târziu,
ora e încă atlas –
minutul unde rămâne,
Tu, unde-ai rămas?

E, Doamne, târziu,
e devreme...
umbra e singurul ceas –
eu nu mai am umbră,
Doamne,
Tu, unde-ai rămas?

SĂRBĂTOARE

Avem de toate –
dar mai ales pâine și sare,

avem cuvinte miere,
avem și munți în mare,
avem fecioare
și așteptăm
să nască.

Avem silabele
cu care le iubim
și așteptăm să crească
mari,
să dea în floare.

Și-apoi să învățăm
să dăruim.
Să inventăm o
sărbătoare.

NICOLAE BĂCIUȚ

teste de limba română etc., dar mai ales colaborarea la lucrările de referință intitulate *Atlasul literaturii române*, publicat în prima ediție în 2001 și republicat ulterior, respectiv *Scriitori, case și muzee memoriale*, ne oferă o imagine despre capacitatea sa de angajare în colective de cercetare, fără căutarea, neapărată, a recunoașterii sau elogiilor imediate în calitate de autor unic. Dar, în afara acestor lucrări colective importante pentru cultura și literatura română, Luminița Cornea a publicat și alte studii, asupra cărora s-a aplecat singură, în timp, cum ar fi *Romulus Cioflec – un ardelean pe drumurile lumii* (2007) sau *Locuțiuni verbale în romanul*

istoric sadovenian – o abordare gramaticală, stilistică și poetică (2008). De asemenea, Luminița Cornea a editat lucrări ce necesitau a fi recuperate, printre care culegerea lui Dimitrie Cioflec de poezii populare sau predicile episcopului Justinian Teculescu. Pe scurt, o muncă de întemeiere aproape jumătate de veac, la care se adaugă activitatea de profesorat, cea editorială, cea de animator cultural, de punte de legătură cu românii din străinătate etc., sunt reperele unei vieți puse între copertele fiecărei cărți, inclusiv a celei care a stârnit dezbaterea, fără tăgadă inclusă în categoria cărților care zidesc.

Să faci filologie clasică necesită cel puțin trei cerințe:

vocație enciclopedică, gândire analitică și muncă enormă. Să identifiți „depozitele” de experiență umană cu rol în modelarea generațiilor, să pui în valoare moștenirea spirituală, să aduci analiza valorii stilistice și pragmatice a textelor vechi în completare față de nivelurile semantice ale altor lucrări înseamnă să te dedici filologiei clasice. Și, în plus, să desăvârșești aplecarea și truda de o viață în raport cu lucrările întemeietoare ale membrilor celor două familii de cărturari ardeleni, Cioflec și Teculescu, iată ingredientele unei lucrări care va sta tot timpul la rădăcina altora, alimentându-le și protejându-le.

Pescar la Sibir

Pescar la copcă. Soare mic
Pe cerul spălăcit și leșios.
Atârnă de un fir sărman speranța
Și frigul taie-n carne pân'la os.

Hai pește drag, iubite frate,
La fel ca mine ții și tragi de viață
Pe sub obrocul ce apasă greu
Când ochiul cerului deasupra ta
Îngheață.

Te rog, ființă mică și tembelă
Hai, pește, vino! Vino la cârlig
Că ești la fel ca mine hămesit

Și subțiat de foame și de frig.

Hai, vino! Sau, mai bine, nu veni!
Te du în zarea apei cât e zarea
Să afli cum se strânge-n tine dorul
Când aprig te sugrumă depărtarea.

Pescar la copcă. Soare mic
Pe cerul spălăcit și leșios.
Atârnă de un fir sărman speranța
Și frigul taie-n carne pân'la os.
(Fragment din poemul epic EXODUL,
dedicat memoriei „dinastiei Cioflec
din satul Araci”)

DANIEL DRĂGAN

scoate, Doamne, plugul greu

tot mai sângerând mi-e
oful
cel cosit de atâtea ori
osândit e să trăiască
sub papucul tuturor

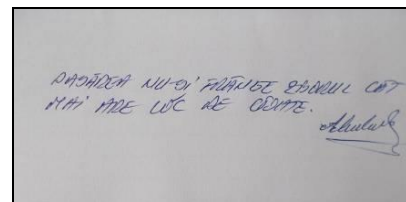
cât aș vrea, Doamne, să știi
câți mă leagă și mă anină
în bătaia soarelui
fără nici un fel de vină

cât aș vrea măcar să vezi

cât mă străduiesc să strâng
mărăcinii de prin vie
și cu lacrimi scormonite
din pământ
cum încerc să-ți Țes o ie

scoate, Doamne, plugul
greu
și ară în satul meu toate
bălăriile
până încolțesc pe câmp
glasul ciocârlilor

MIHAELA AIONESEI

În Cadrilater II

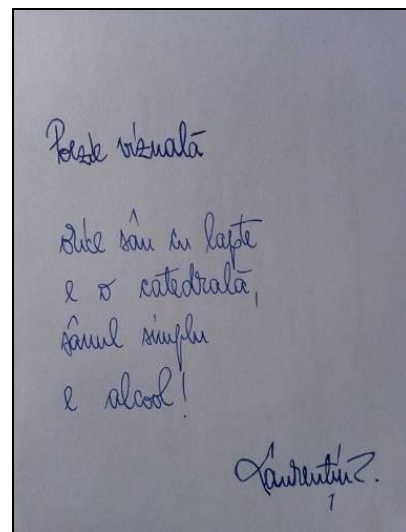
Revin la Balcic
unde-o regină a visat
nemurirea
în sens oriental
adică veșnicia e doar un
timp topit la soarele mării
revin și visez eu însumi
aceeași nemărginire;

Poetul e mereu acasă la
marginea mării
el se poate duce pe valuri
direct dincolo

jumătate om jumătate
pasăre
scrutează zările
visând la vara eternă
patria lui.

Poetul e mereu acasă la
marginea mării
el poate servi ca far,
oricând,
cum Eminescu răvășit de
vânt
la Constanța.

**LAURENȚIU CIPRIAN
TUDOR**

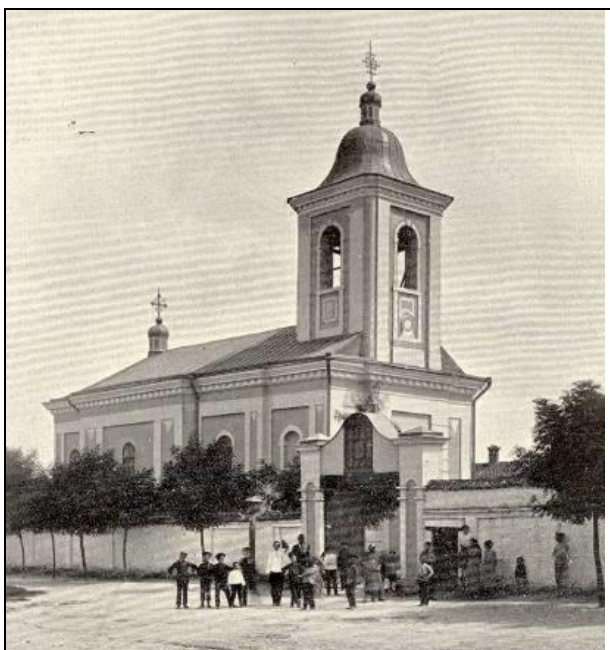
Romulus Cioflec - nuntaș la Chișinău

În toamna din 1918, fiind în derulare cel de-al doilea an al aflării sale în Chișinău, unde activa ca profesor de limba română la Liceul nr. 1 de Băieți, Romulus Cioflec a avut onoarea să fie invitat la o nuntă.

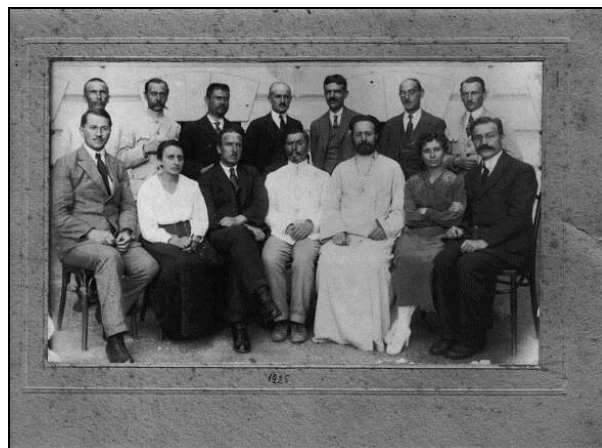
Calitatea de mire o avea Teodor Șt. Porucic, de 40 de ani, aflat la cea de a doua căsnicie, iar mireasa se numea Ludmila Bogaevski, născută Plotnicov, de 30 de ani, profesoară la Liceul nr. 2 de Băieți din Chișinău, aflată și ea la cea de a doua căsătorie.

Cununia acestor doi miri s-a produs în ziua de 26 octombrie 1918, la biserica Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil din Chișinău, mirele avându-i drept chezași pe generalul-maior Alexandru N. Silici și inginerul Edmund C. Coh, iar mireasa – pe țăranul Gheorghe Năstase și Romulus Cioflec.

Mirele Teodor Porucic este o personalitate marcantă a Basarabiei. El s-a născut în satul Băxani din părțile Sorociei, fiind fiul lui Ștefan Porucic, dascăl de biserică și învățător. Și-a făcut studiile la Școala Duhovnicească din Edineț (1889-1893), Seminarul Teologic din Chișinău (1893-1900) și la Universitatea din București, pe care o absolvă în 1906.

Biserica Sf. Arh. Mihail și Gavriil, la începutul sec. XX-lea – R. Cioflec i-a trecut pragul

**Grup de intelectuali la Chișinău, 1925
În rândul de sus, la mijloc, Romulus Cioflec**

Ulterior, până în 1914, a activat în cadrul Institutului de Geologie din București. Rezultatele obținute în urma investigațiilor efectuate le publică într-o serie de reviste științifice din România. În 1915 revine în Basarabia, unde se consacră în continuare cercetărilor în domeniul geologiei.

Biserica Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil era una dintre cele mai vechi locașuri sfinte din capitala provinciei românești dintre Prut și Nistru. Zidită în 1806, ea avea forme arhitecturale românești, spre deosebire de majoritatea bisericilor chișinăuene, construite în stil rusesc. Acestei vechi zidiri ecleziasice i se mai spunea Catedrala Veche, întrucât ea, începând din tragicul an 1812, când Basarabia a fost anexată la Imperiul Rus, a servit drept reședință a mitropolitului Gavril Bănulescu-Bodoni. Actualmente, biserica respectivă nu există. Situată în zona centrală a Chișinăului, ea a fost demolată în 1963 din ordinul autorităților sovietice.

Mai menționăm și faptul că, din nefericire, viața conjugală a soților Ludmila și Teodor Porucic nu a fost de lungă durată. La 8 aprilie 1921, în virtutea hotărârii din 10 decembrie 1920 a Tribunalului Chișinău, căsătoria lor a fost desfăcută.

Informația am extras-o din registrul parohial de stare civilă din anul 1918 al bisericii Sf. Arh. Mihail și Gavriil din Chișinău, depozitat la Serviciul Stare Civilă din Chișinău. Serviciul respectiv nu operează cu cote stabilite pentru fiecare registru.

**DINU POȘTARENCU,
Chișinău**

Teatru

Avram Iancu la Baia de Criș

Dramă în 3 acte și un epilog

Actul II - fragment -

Laurian: Da' bietu' Iancu și noi toți, nu ne încrezurăm în vicleanul cel tânăr de la Viena, și, uite, unde ne-a adus?!

Axente Sever: Ne-a aruncat din nou în mâinurile nemeșilor. Tot la Peșta.

Ioan Maiorescu: Da, acum ne trebuie oameni tari acolo.

Șaguna: Asta e, trecem din nou la lupta politică, asta fără îndoială, dar, cred c-avem nevoie mare și de cea culturală și bisericească. Să pregătim o nouă generație luptătoare, mai luminată, mai instruită. Ne trebuie școli superioare și-o universitate de drept. Și asociații culturale la sate și orașe, cămine și așezăminte culturale și de sănătate. Biserici și școli, acestea sunt luminătoarele, și gazetele și cărțile tipărite. Fratele Barițiu le știe mai bine pe toate acestea. Cât ne-a ajutat Gazeta lui în Revoluție, dar n-ajunge, trebuie s-avem gazete în toate orașele mari. Și să înființăm și-o bancă. Să prindem putere financiară și economică. Nu ne putem emancipa cu oameni săraci, înecați în mizerie. Umblu eu la Viena s-aduc aprobările, m-ascută împărăteasa.

Barițiu: Ei, iată o cale, poate cea mai importantă pentru noi aici în Ardeal de-acum încolo. O asociațiune pentru cultura poporului și-o facultate de drept.

Șaguna: Și-un institut teologic, școli normale.

Barițiu: Astea erau și-n gândul lui Iancu, imediat ce ne-ar fi izbândit revoluția. Dar viclenia tânărului împărat ne cam răsuci, și cel mai rău pe Iancu. Le stă ca un spin în călcâi, nu vedeți ce-i făcură?

(Se aud niște gemete dinspre baie. Ilie Măcelariu dă fuga spre acolo. Deschide ușa și-ntreabă:)

Ilie Măcelariu: Iancule, ai pățit ceva? Ne-ai strigat? *(Intră în baie și după un scurt timp revine.)* L-am găsit tremurând, cu un fel de convulsii, dar s-a liniștit, deși încă mai tremură. E foarte trist, parcă toate s-au rupt în el. O să-l țin aici la mine un timp, cât va fi nevoie, până se reface. O să vedem, dar până atunci, zic și eu, cum vorbirăm, să ne facem un program, și să reluăm și memoriile la Viena, să stăm pe capul lor, mereu să formăm delegații, să dezvăluim toate abuzurile și să mai mișcăm și oamenii. Activismul și parlamentarismul, așa văd eu de-acum calea. Dar iară că apare și Iancu. El o să zică să mergem în munți, să facem din nou revoluție.

Iancu *(apare îmbrăcat cu un halat lung până la picioare, cu părul răvășit, cu barba nerasă și mustățile lungi și căzute. Se așează pe un scaun și privind undeva spre fereastră, zice abătut:)* Nu, frate Ilie, nu mai merem.

Timpul speranțelor mele s-a dus, credința mea este aceea pe care natura i-a dat-o șarpelui, spre a-și păzi capul, dar să nu credeți că spun asta pentru că mi-aș teme nenorocita de viață, nu, această viață mi-am riscat-o de mai de multe ori în anul '48-'49, pentru națiunea noastră, care geme sub atâtea nevoi. Nu, nu mai pornim așa ca atunci, fiindcă mi-ar părea rău s-o duc într-o primejdie și mai mare și să văd că n-am ajuns la nimic. *(ridică tonul)* Am dus atâtea oameni la moarte, și-au murit pentru că au crezut în ce le-am spus, și eu am crezut în Hoțul de la Viena. Și, uite cum m-a înșelat. Mați învinuit că n-am mers să-i stau în genunchi Mincinosului, când ne-o vizitat în caleașca lui. *(vehement)* Nu m-am plecat, să nu creadă că nu mai e nimeni din nația mea, care să nu-i stea la picioare. Dacă era de bună credință și-și respecta cuvântul, trebuia să ne rezolve doleanțele și să ne cuprindă lângă celelalte nații în Constituția nouă, cea din 4 martie, cu toate drepturile ce ni se cuveneau și ca răsplată pentru faptele noastre. A făcut-o? Nu! A umblat numai cu amăgiri, bată-l Dumnezeu de șarpe cu două capete. Și eu să merg și să-i stau în cale cu capul plecat! Mai bine mort lângă morții mei! Dar au avut grijă să mă pună bine. M-au palmuit slujbașii lui, slugile nemernice, asta au făcut, și m-au pus în lanțuri. Păi asta e răsplata? Au vrut să-mi →

**ION POPESCU-
TOPOLOG**

atârne o cruce la piept, vezi bine, pentru credința și lupta mea. Asta îmi trebuia mie? Crucea lor?! N-au românii destule cruci pe biserici, pe case, pe umeri și pe morminte? Crucea lor, să fi crezut în crucea jertfei noastre, dacă au frică de Dumnezeu, da' o au? Au încă putere mare și când nu răzbește unu', cheamă alt balaur, care să se-nvoldure peste ăi mici. N-au venit moscalii, nu l-au pus pe slugoiul Kossuth cu botul pe labe, slugoiul nemeșilor? Cel puțin pe mine m-au plătit. Uite, din banii ce mi i-au dat să faceți o asociațiune și-o facultate de drept, cum o zâs Andreiu, sau tu, Lauriane, după cum, de altfel, am scris în testamentul ce l-am încredințat notarului Gomboș. Asta mi-e ultima rugămintă. (*Cade în tristețe*)

Axente Sever: Stai, o țără, Crăiuțule, că nu suntem încă morți. Ne-au înfrânt iară, dar am învățat și cum să ne ridicăm în timpul următor. La asta chibzuim. Acum știm mai bine – cum ne-o spus fratele Bălcescu – că dreptatea și libertatea nu vin de la puterile imperiale, ci prin noi înșine. Și, ca atare, nu ne putem lipsi de tine.

Iancu (*privind gânditor spre toți*): Eu nu mai sînt Iancu, sînt numai umbra lui. (*apoi, din nou agitat, se ridică de pe scaun și-ncepe să umble prin cameră, parcă iscodind să afle de nu-l pîndește cineva, după care se oprește din nou la una din ferestre, spunând:*) Aveam și eu o casă și o femeie la

care găseam un adăpost, acolo la Baia de Criș. No, știți ce mi-or făcut? Nu? Știți cum mi-or omorât-o? Întâi mi-or rușinat-o. L-or închis pe tată-său, centurionul Toader din ceata lu' Buteanu, că nu le-o plătit fiscul la timp, apoi s-or întors și-or batjocorit-o pe ea, toți jandarmii ceia, vreo patru, după cum mi-or spus vecinii, când am venit s-o caut și n-am mai găsit-o. Adică am găsit-o, sub pământ în cimitir, că și-o făcut seama de rușine. Maria, ce-o cunoscusem acolo în târg, la Muntele Găina. Mi-or luat-o și pe ea. M-am trântit la pământ acolo în progadie și-am zâs: Împărații și domnii îi răi, dar nici Dumnezeu nu-i! (*începe să suspine adânc, apoi se îndreaptă spre carafa cu vin de pe masă, o duce la gură și bea hulpav din ea, mult, până aproape o golește. Toți cei de față îl privesc tăcuți și-l lasă să facă întocmai. El se oprește și din nou îi privește blând, parcă cerându-și scuze, apoi, zice aproape rugător:*) Când oi muri, aş vrea să mă duceți acolo în Țara Zărandului, că câtă lume am umblat, țară mai bună și oameni mai primitivi ca acolo, n-am aflat.

Lumina crapă zariștile toate

Lumina crapă zariștile toate
Când cioburi de căldură se-
nvelesc
În haite de cuvinte sfârtecate
Tăcerilor ce nu își mai
vorbesc.

Cascadele în verde se
îmbracă,
Răsuflul se dizolvă în eter,
Lumina crapă zariștea opacă
Pe chipul primăverii efemer.

Înmuguresc săruturi printre
ramuri
Și jarul se încinge în cetate,
Lăuntrul dornic arborează
flamuri,
Lumina crapă zariștile toate.

N-au înghețat marea

N-au înghețat marea în
mine,
Le înfășor în pleoapă de
agud
Și, stivuiind păreri de bine,
Îmi exilez nesomnul către
sud.

Nu a secăt în stăvilă amiază,
Din rana unui geam
întredeschis
Mă năpădește milostivă oaza
Iubirii de pe buze de cais.

N-am înțesat în fluturi
așteptarea,
Am ghemuit-o toată în
stomac
Și am aprins obrașilor
culoarea
În coajă scrijelită de copac.

**TATIANA SCURTU-
MUNTEANU**

Popas la „Clermont” (Covasna – 2008)

„Clair” și „mont” –
Un „munte” limpede de frumusețe și
lumină!

Intri printre flori și arbuști,
Ieși pe balcoanele cu ghirlande de flori,
Ocolești pergolele secrete, mărginite de
pietrișul și el înflorit.
Nimeni și nimic nu scapă de explozia de
culori!
Marmora se încălzește sub lampadarele
roșii;
Silentios, liftul respectă liniștea culoarelor
parfumate,
Iar sus, „le mont” se deschide limpede, în
nebănuite perspective,
Se lărgeste spre pâlcurile de case străpunse
de turele feluritelor biserici,
Se înecă toate în verdele cu zeci de nuanțe.
Brazi, pini, molizi, tise. În vârtejuri ozonate,
Sclipind peste terasele uluite de atâta
frumusețe.

(vol. *Contraste*, Editura Edmunt,
Brăila, 2008)

ANTHONIA AMATTI

Gânduri din Paris

Ce le spun francezilor despre România și despre români

Așa cum știm cu toții, „imaginea”
românilor în străinătate este nemeritat de
negativă și încă se înrăutățește... E nedrept, e
păcat și e grav, căci pagubele sunt reale. Ce
e de făcut?

Eu le explic francezilor cât suntem
de apropiați: țările noastre sunt situate tot pe
paralela 45° nord, ambele au fost ocupate de
romani după lupte grele (ce a fost pentru ei
Iuliu Cezar, a fost pentru noi Traian),
popoarele s-au încreștinat timpuriu, spontan,
nu prin decizia unui rege. Le dau să citească
traducerea imnului „Deșteaptă-te, române!”
Ei deschid ochii mari, nu știau ...

Mai e și creșterea oilor,
transhumanța, sărbătorită deopotrivă de
păstorii francezi și români. Pomenesc
invazia tătarilor, ajunsă la Viena în 1241, și
mai ales hanatul Hoardei de Aur, în fața
căruia românii au fost pavăza Europei
creștine timp de 400 de ani. Pe atunci, papa

de la Roma îi scria lui Ștefan cel Mare că
este „un atlet al lui Hristos”. O apreciere
extraordinară!

Am în portofel citatul istoricului
Jules Michelet, care scria, în 1851: „Popoare
ale occidentului, care... departe de barbarie
cultivați artele și pacea, păstrați mereu...
recunoștință față de națiunile de la răsărit
care, situate la frontiera Europei, v-au
apărat... de potopul tătar, de armatele
turcilor și rușilor. Nu uitați ce datorați
Ungariei, Poloniei, României celei fără de
noroc” („l’infortunée Roumanie”).

Le amintesc faptul ca Edgar Quinet
(exista o stație de metrou cu numele lui)
simpatiza România și a avut o soție
româncă. Alphonse de Lamartine a fost
președintele de onoare al Asociației
Studentilor români de la Paris. Le semnalez
că România a combătut alături de Franța în
primul („marele” zic ei) război mondial,
ajutată de generalul Henri Berthelot (uitat de
francezi aproape de tot, abia acum se
editeaza cărți despre el).

**ȘERBAN TECULESCU,
Paris**

RUSOAICA

Trecea zilnic pe lângă noi. Ne arunca o privire scurtă, severă, ușor absentă. Părea detașată de lume și totuși privirea aceea scurtă, percutantă, ne arăta că este extrem de prezentă, interesată de lumea pe care o cerceta vioi prin ochelarii cu rame de plastic, de un roșu- cărămiziu. Era mereu singură.

Pe aleile spitalului se perindau zilnic numeroși pacienți. Îi vedeam în sălile de tratament, la băi ori la mofetă, îi întâlneam chiar și pe drumurile din apropierea spitalului, recomandate nouă pentru plimbările cotidiene, îi regăseam la masă. Cu timpul învățasem numele multora, știam de ce boală suferă, ce familie au... eram legați cu toții de o dramă anume, care provocase boala de inimă, aducându-ne la tratament în acel spital.

Cu ea nu vorbea nimeni, dar părea că nu suferă din cauza asta. Urmărea un obiectiv numai de ea știut, către care se îndrepta progresiv, cu fiecare zi, pe măsură ce treceau zilele petrecute acolo.

Într-o seară ni s-au întâlnit privirile. M-a măsurat scurt din ochi... privirea îi era caldă, însă nu mi-a vorbit. Și-a continuat plimbarea pe alee, mergând parcă pe urmele soarelui în asfințit, până s-a dizolvat în baia de lumină care încălzea creștetul muntelui.

Nici pe noi două nu ne interesa mulțimea, nici măcar prezența insolită pe alei a unei femei elegante și frumoase. Eu nu conștientizasem încă amploarea dramei prin care trecusem... speram doar că, trăind în ritmul impus de spital, vom reîncepe cumva să

trăim obișnuindu-ne cu o altă viață, din care dispăruse bucuria.

Într-o zi am ieșit cu mama de la masa de prânz. O așteptam pe Doina, care mânca la altă secție, urmând să pornim într-o incursiune pe drumul pietruit, planul înclinat construit de doctorul Benedeck pentru bolnavii cardiaci. Am îmbiat-o pe mama să ne așezăm pe un leagăn, în fața cantinei, iar ea a acceptat nesperat de ușor, cu toate că până atunci abia aștepta să ajungă în cameră, fugind de lumea din jur. Remarcând că leagănul nu era liber, am cerut permisiunea să ne așezăm.

- Putem să stăm și noi cu dumneavoastră? am întrebat.

- Bineînțeles, e loc destul, mi-a răspuns cu voce caldă femeia.

Timbrul plăcut al vocii, dar și accentul, mi-au atras atenția. O recunoscusem pe doamna solitară de pe aleile parcului și nu mi-am putut ascunde uimirea la auzul accentului. Nu mai era ardelenesc, de Bistrița ori Mureș, nu era nici de București sau de Bacău, ci venea parcă de undeva dinspre estul țării. Avea inflexiuni calde, care topeau consoanele în bolta palatală, ca pe o acadea consumată cu plăcere de un copil. Vocea aceea melodioasă, cu modulațiuni dulci, venea în contrast cu imaginea persoanei pe care o văzusem întotdeauna singură, ceea ce îmi trezise impresia că este severă și glacială. Într-un elan de simpatie, m-am uitat întrebător la ea și i-am spus:

-Dumneavoastră aveți accent moldovenesc pronunțat... așa vorbesc doar cei care vin din Basarabia. Sunteți cumva din Chișinău? am riscat o întrebare cam puerilă, în timp ce încercam o studiere atentă a doamnei cu chip frumos pe care o crezusem până atunci inabordabilă.

- A, nu,... eu sunt rusoaică, dar soțul meu este din Galați, este moldovan, adică. Pe el îl cheamă Gheorghe, iar eu sunt Liudmila, ne-am cunoscut la facultate și am venit să trăim împreună în România.

- Liudmila, ce nume frumos, am murmurat. Îmi evocă versurile minunate, puse pe muzică de Tudor Gheorghe... ați ascultat vreodată « Te-am iubit, Liudmila », după poezia lui George Țârnea?

Rusoaica nu știa de existența poeziei. I-am reprodus câteva versuri, iar în timp ce vorbeam, i-am mărturisit că stilul ei îmi →

MARIA MONICA STOICA

amintește de Serghei Esenin, un poet rus pe care-l prețuiesc mult. Îmi veneau în minte numeroși oameni de cultură din Rusia... scriitori, compozitori, regizori geniali, despre care eram dornică să o întreb.

În timp ce vorbeam despre Esenin, Liudmila i s-au umezit ochii :

- Să știți că a fost poetul preferat al tatei... când eram copil, îmi citea din el, ca dintr-o Biblie. Și acum păstrez volumul pe care l-a avut tata și l-a plimbat cu sine prin toate locurile, pe unde a ajuns.

Mai târziu am aflat că se născuse într-un sat din Rusia, aflat la șapte km distanță de satul lui Esenin. Mama ei făcea o vizită socrilor, care locuiau acolo, în vecinătatea satului cu nume de poveste... Era din Moscova, dar a copilărit la Viena, unde tatăl ei era atașat diplomatic. S-a înscris mai târziu la facultate și, cu toate că studiasse vioara, a ajuns la o facultate de hidroenergetică. Acolo l-a cunoscut pe viitorul soț și, pentru că amândoi erau tineri și entuziaști, au hotărât să-și facă un destin în România.

Au fost multe seri petrecute la Covasna, în legănarea poveștilor spuse de Liudmila despre o Românie incredibil de frumoasă, în tinerețea ei "revoluționară". Să fi fost harul ei de povestitor, să fi fost primăvara care-și trimitea spre cer jerba de culoare și parfum a pomilor înfloriți, să fi fi fost dorul pe care-l purtam în piept, după un timp de poveste, al începuturilor idilice din propria viață... nu știu ce anume trebuie să fi fost.

În lungile discuții purtate pe aleile spitalului, Liudmila mi-a zugrăvit o imagine a Bucureștilor de altădată, din perioada postbelică: un loc unde se continua viața muzicală, teatrală, unde se construia intens, adăugând cartiere moderne pentru românimea muncitoare. Privind istoria prin ochii rusoaicei care alesese să-și trăiască tinerețea într-o țară tânără, mi s-a relevat o nouă imagine a anilor de după război: tot ce însemnase viață liberă, constructivism, responsabilitate. Acea viață, aflată dincolo de închisorile comuniste și lagărele de exterminare care au decimat intelectualitatea română.

M-a surprins într-o zi o afirmație a ei:

- În România noi ne-am simțit întotdeauna acasă. Am găsit aici o viață culturală intensă, de care ne-am bucurat din plin. Teatru, operă, operetă, ca în orice capitală europeană. Mulți artiști tineri, de mare valoare, actori, cântăreți de operă și operetă, de muzică ușoară, scriitori de valoare. Ne-a înșirat, enciclopedic, nume felurite.

Imaginea rusoaicei frumoase, care putea vorbi ceasuri întregi despre ceea ce definise istoria țării dintr-o perioadă a realizărilor "patriotice și revoluționare", eliberate de orice ideologie comunistă, ne-a impresionat. Am întrebat-o, mai târziu, de ce nu pune pe hârtie toate amintirile care ne-ar putea ajuta și pe noi să înțelegem o perioadă istorică atât de controversată. Mi-a replicat cu simplitate :

- Ca noi sunt mulți... nu cred că amintirile mele ar interesa pe cineva...

Răspunsul Liudmilei nu m-a mulțumit... am așteptat să-și scoată din sertar albumul cu fotografii și să dea viață amintirilor, adunând pe hârtie mărturii despre prietenia româno-rusă care și-a găsit o împlinire frumoasă în România secolului trecut. Într-o epocă în care se demolează totul, condamându-se cu înverșunare trecutul, avem nevoie de ceva bun și trainic, în genul hidrocentralelor construite cândva de Liudmila și "moldovanul" ei soț. Recursul la trecut să fie reperul pentru un viitor ce va să fie...

Să vorbim / să scriem corect

A doua ediție a *Dicționarului ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM 2)*, elaborat sub egida Academiei Române, în anul 2005, a adăugat la lista de cuvinte din prima ediție (1982) cca 2.500 de cuvinte noi, în mare parte împrumuturi, în special din limba engleză, care au pătruns în limba română mai ales după anul 1989, dar a

Cuvinte cu două forme de singular

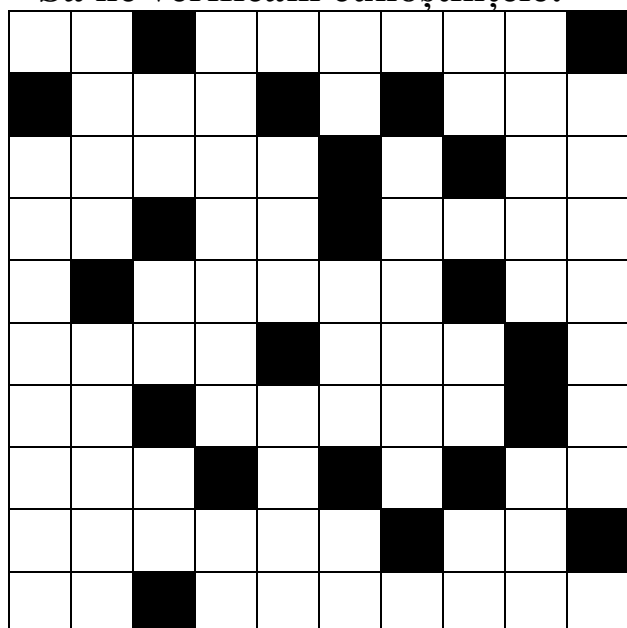
<i>aducție/ aducțiune – pl. aducții/ aducțiuni</i>	<i>pântec/ pânțec – pl. Pânțeci</i>
<i>Analoagă/ analogă – pl. analoage/ analoge</i>	<i>perchiziție/percheziție – pl. Perchiziții/ percheziții</i>
<i>bulgăr/ bulgăre – pl. Bulgări</i>	<i>pieptăn/ pieptene – pl. Piepteni</i>
<i>cartilaj/ cartilagiu – pl. cartilaje/ cartilagii</i>	<i>piuneză/ pioneză – pl. piuneze/ pioneze</i>
<i>cearșaf/ cearceaf – pl. cearșafuri/ cearceafuri</i>	<i>sandvici/ sendviș – pl. sandviciuri/ sendvișuri</i>
<i>corijent/ corigent – pl. corijenți/ corigenți</i>	<i>stras/ ștras – pl. strasuri/ ștrasuri</i>
<i>corijență/ corigență – pl. corijențe/ corigențe</i>	<i>tobogan/ topogan – pl. tobogane/ topogane</i>
<i>dicție/ dicțiune – pl. dicții/ dicțiuni</i>	<i>tumoare/ tumoră – pl. Tumori</i>
<i>filosof/ filozof – pl. filosofi/ filozofi</i>	<i>votcă/ vodcă – pl. Votci/ vodci</i>

Cuvinte cu două forme de plural

<i>acumulator – acumulatori/ acumulatoare</i>	<i>copertă – coperți/ coperte</i>
<i>adjuvant – adjuvanți/ adjuvante</i>	<i>gălușcă – găluște/ găluști</i>
<i>Amalgam – amalgame/ amalgamuri</i>	<i>nectar – nectaruri/ nectare</i>
<i>amanet – amanete/ amaneturi</i>	<i>nivel – niveluri/ nivele</i>
<i>căpșună – căpșuni/ căpșune</i>	<i>pastramă – pastrame/ păstrămuri</i>
<i>cireașă – cireși/ cireșe</i>	<i>robinet – robinete/ robineți</i>
<i>coardă – coarde/ corzi</i>	<i>virus (agent patogen) – virusuri/ viruși</i>

PROF. MARINELA BREZEANU-UJVAROSI

Să ne verificăm cunoștințele!

Orizontal:

1. Radu Ion; Orașul în care Mihai Eminescu a fost student între 1972-1874
2. Organizația Națiunilor Unite (abreviere); Instrument muzical de suflat
3. Care a existat în trecutul îndepărtat; Raluca Neagu
4. Nicoleta Ivan; Interjecție; În asemenea măsură, așa de mult
5. Liceul la care a predat Romulus Cioflec se numea Gheorghe.....; pron. pers., pers.II sg., f. neacc.
6. Face parte din populația Greciei; Grup compact de albine
7. Radu Alina; Colosal, enorm
8. Avantaj; Nord-Sud (abreviere)
9. Enigmă; Pron.pers., pers.III sg., gen. fem

10. Ana Ene; Numele scriitorului născut la Araci

Vertical:

1. A schimba ordinea literelor unui cuvânt pentru a obține alt cuvânt;
2. Grupare de atomi, molecule; Cantitate de hrană consumată într-un timp determinat
3. Neamț (abreviere); Liviu Ene; Ursache Sebastian
4. Amețiți, Zăpăciți, Tatu Costin

5. Circumstanță, Împrejurare; Puiul oii, în primele luni de naștere (pl.)
6. Notă muzicală; A avea la prezent; Ioana Olaru
7. Mare senior, titlu de noblete
8. Plantă erbacee textilă, Iași (abreviere); pronume pers., pers.III sg., gen.masc.
9. Povestit; Prescurtarea lui Nicu
10. Semnificație, sens

PROF. MONA PETHO

DIAGRAMĂ

Căutați cuvintele din listă în diagrama de mai jos și încercuiți-le (cuvintele pot fi înscrise în toate direcțiile, pe orizontal, pe vertical și pe diagonală, de la stânga la dreapta sau de la dreapta spre stânga). După epuizarea cuvintelor din listă, rămân în diagramă unele litere nefolosite care, citite în continuare, de la stânga la dreapta, începând de sus, vă vor dezvălui numele unei reviste la care a colaborat Romulus Cioflec.

Atenție! Fiecare cuvânt din diagrama are cel puțin o literă în comun cu altul, dar niciodată nu va fi parte integrantă a altui cuvânt.

J	U	R	N	A	L	M	P	G	S	C	O	A	L	A	T	A	T	S	A
P	E	Z	E	U	E	U	E	M	E	T	V	O	L	U	M	O	I	D	I
M	E	L	G	G	V	R	C	T	I	I	A	A	S	A	N	A	V	I	D
D	U	D	A	R	A	E	A	R	R	T	R	E	I	S	C	A	U	N	E
D	E	C	A	N	A	T	L	E	U	U	T	I	M	I	S	O	A	R	A
R	O	M	A	N	I	I	D	I	N	S	E	C	U	I	M	E	L	E	L
O	U	M	N	L	T	E	U	T	S	S	J	T	L	E	X	I	C	O	N
N	U	A	A	P	I	R	R	A	L	T	U	E	A	R	N	I	S	I	I
L	M	C	O	Z	N	T	A	E	L	U	L	R	T	N	A	N	E	R	T
U	O	P	E	U	R	M	E	L	E	D	E	S	T	I	N	U	L	U	I
L	A	O	P	E	R	A	L	I	T	E	R	A	R	A	C	T	O	R	I
O	P	A	I	V	P	O	V	A	R	N	I	S	P	A	N	I	A	A	A
P	S	N	C	O	N	S	T	A	N	T	I	N	O	P	O	L	I	D	A

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ACTORI
CĂLDURĂ
CONSTANTINOPOL
DARURI
DECANAT
DERIVĂ
DIVAN
EPIC
GRAI
ICTER
IDEAL
IDIOM
IERNI

IESLE
INUTIL
JELANIE
JURNAL
LEXICON
LOCALĂ
LOCALITATE
LUCRU
LUMÂNARE
LUNĂ
METRU
MUCALIT
NUMĂR

NUVELIST
OPERĂ LITERARĂ
PEDANT
PE URMELE DESTINULUI
POEZIE
POLUL NORD
POPĂ
POVÂRNIȘ
REGAT
ROMÂNII DIN SECUIME
SĂPUN
SIMULAT

SPANIA
STATAL
STUDENT
ȘCOALĂ
TIMIȘOARA
TIMP
TREI SCAUNE
TRENANT
UMAN
VARZĂ
VASILE
VÂRTEJUL
VOLUM

PROF. MARINELA BREZEANU-UJVAROSI

Adrian Lesenciuc

nelalocul lui armăsarul albastru
scutura în trap visele iubita vie și unicornul
se iubesc – cu capul în poala ei el sforăia
și jung văzându-i îi fotografie – paparazzo –
i-am
strigat – să-mi văd iubita în scandaloasa ta
alchimie
s-a-ntors dojenindu-mă aspru – îți dai seama
ce era dacă o vedea freud

*învelește-te în mânz
crește-te doar împotriva
ca amiezele în prânz
veghea-n umbra ei lascivă*

*strânge-te în ceas cu ceasul
minutar să-ți fie glasul
bufnița e oarbă
oare împrejur
ce te mai doare
iarbă bântuie*

*în pas ochi impur
sădit pe nas
iar împrejmuește-te
crește-te în creștete*

iubita moartă nu-și trecea hotarul ființei
depăna mai departe fracțiile ce-o compun
pe-aici a trecut mâna mea – mi-a zis
ordonând jumătățile pe acolo liniile nu
ordonau întruparea și mă privea cu seninul
retinei
neisprăvindu-mă își reteză privirea din
lemnul ei
zidită casa sub lumină privirea se-nălbea
leproasă
și lemnul de plumb se uscăse crăpat pe la
colțuri
lumina mea mică verde-gălbuie în
întunericul criptei

strivire sub unghii

*umbra se-ntoarce e umbra ceas
din mine ea-și măsoară chipul
sub unghii mă gădilă prezența tălpii*

*în talpă noroiul umbrei târâte ba eu
târât neluminii m-alătur
în fracții*

*jumătatea de sus mai mică
întotdeauna decât mine însumi*

mi-am privit nelămurit cutele de piele din
riduri
întinzându-mi mâna mi-am zis pe aici
nu se trece dar a trecut și am trecut

Revistă editată de Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni (MNCR) din Sfântul Gheorghe -
director Valerii Kavruk. Coordonator revistă: Andrea Chiricescu.

Colaboratori: Mihaela Aionesei, Anthonia Amatti, Nicolae Băciuț, Iurie Colesnic, Daniel Drăgan, Valentin Marica, Doru Munteanu, Mona Pethő, Ionel Simota, Nicolae Scurtu, Ion Popescu-Topolog, Laurențiu-Ciprian Tudor, Marinela Brezeanu-Ujvárosi. Dinu Poștarencu (Chișinău), Iurie Colesnic (Chișinău), Corneliu Dimovici (Germania), Maria Nicolae-Dumitrescu (București), Elena Manta (Germania), Dalila Özbay (Turcia), Nicolae Scurtu (București), Tatiana Munteanu-Scurtu (Galați), Șerban Teculescu (Paris).

Tiparul executat la S.C. Intermedia Group, Târgu-Mureș, str. Revoluției nr. 8, România. Nicio parte a materialelor nu poate fi preluată fără acordul editorului. Copyright©Luminița Cornea 2014. Materialele nepublicate nu se restituie. Responsabilitatea asupra conținutului textelor revine autorilor. Opiniile reflectă exclusiv punctul de vedere al acestora.